

Etelä-Savon työt 2025

Tulevaisuuden trendit ja heikot signaalit

HANNA KAUTIAINEN | ANNE KOKKONEN |

Etelä-Savon työt 2025

Tulevaisuuden trendit ja heikot signaalit

HANNA KAUTIAINEN

ANNE KOKKONEN

RAPORTEJA 15 | 2014

**ETELÄ-SAVON TYÖT 2025
TULEVAISUUDEN TRENDIT JA HEIKOT SIGNAALIT**

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

**Taitto: Hanna Kautiainen, Anne Kokkonen
Kansikuva: Stock.XCHNG**

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

ISBN 978-952-257-982-9 (PDF)

URN:ISBN:978-952-257-982-9

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

1. Johdanto	2
2. Millaisia ovat tulevaisuuden työt?	4
2.1 Työn uusi normaali	6
2.2 Uraputkista uramosaiikkiin	7
2.3 Uudenlainen osaaminen korostuu	7
2.4 Ammatit luovat nahkansa	8
2.5 Työ verkottuu	9
2.6 Työ merkityksellistyy	10
3. Etelä-Savon talouden rattaat - perinteiset kivijalat ja uudet avaukset	11
3.1 Katse taaksepäin	11
3.2 Etelä-Savon talouden rattaat vuonna 2025	12
3.2.1. Maaseutua ja metsää hyödynnetään Etelä-Savossa entistä monipuolisemmin	14
3.2.2. Uudet teknologiat kietoutuvat toisiinsa linkittyen rakentamiseen ja palveluihin	16
3.2.3. Kuluttajien yksilöllistyvät tarpeet muovaavat palvelualoja ja kauppaa	18
4. Tulevaisuuden työelämää tekevät tämän päivän nuoret	20
5. Pohdintaa	22
Lähteet	23

Työelämä muuttuu joustavammaksi ja uusia työnteon malleja, räätälöityjä työsuhteita ja yksilöllisiä diilejä kehitetään

Kuva: Stock.XHNG

1. Johdanto

Suomalainen työelämä on muuttunut merkittävästi menneinä vuosikymmeninä. Maatalousvaltaisesta maasta on kehittynyt nopeasti korkean teknologian ja palkansaajien palveluyhteiskunta, jossa työvoiman koulutustaso on noussut voimakkaasti. 2010-luvulle tultaessa työelämän muutos on jatkunut ja kiihtynyt. Muutoksia tapahtuu samanaikaisesti monella tasolla – toimialoilla, työvoimassa, työtehtävissä, osaamisvaatimuksissa sekä työkuultuurissa. Taustalla on kaikkialla länsimassa vaikuttavat suuret megatrendit kuten väestön ikääntyminen, teknologian kiihtyvä kehitys, syventyvä globalisaatio, kansainvälisten voimasuhteiden muutos sekä ilmastonmuutos ja ympäristökysymysten aktualisoituminen.

Käsillä on pitkällä aikajänteellä tapahtuva siirtyminen modernista, massatuotantoon perustuvasta teollisuusyhteiskunnasta jälkimoderniin yhteiskuntaan ja työelämään, jossa korostuvat informaatio, verkostot sekä erilaisten merkitysten tuottaminen ja kuluttaminen (Alasoini et al. 2012). Ansaintalogiikka perustuu perinteisen massatuotannon sijasta yhä enemmän innovaatioihin, jolloin luova osaaminen sekä uudenlaiset ajattelu- ja toimintatavat saavat entistä enemmän jalansijaa. Työelämä muuttuu joustavammaksi ja uusia työnteon malleja, räätälöityjä työsuhteita ja yksilöllisiä diilejä kehitetään.

Moniosaajuuden ja yhdessä tehdyn työn merkitys korostuvat. Tulevaisuuden työtä voi verrata elokuvan

tekemiseen: yhä useammilla aloilla töitä tehdään projekteittain vaihtuvissa kokoonpanoissa ja yhteistyössä erilaisten osaajien kanssa (Oivallus loppuraportti 2011). Uusi työ järjestyy yhä enemmän myös ajasta ja paikasta riippumattomiin verkostoihin, joissa osaminen on hajautuneena (Castells 2000), ja tuotantoprosessit sekä yksittäiset työtehtävät jaetaan yhä pienempiin osiin ja globaalisti hajautuneisiin verkostoihin. Teknologian mahdollistamat virtuaaliset työt yleistyvät ja älykkäiden järjestelmien kehittymisen myötä myös koneet korvaavat ihmisen työtä entistä laajemmin.

Työelämä on muutostilassa myös tekijöidensä suhteen. Työkäinen väestö ikääntyy ja moninaistuu. Työpaikoilla on yhä enemmän eri kansalaisuuksia, uskontoja, ajatussuuntia ja eri-ikäisiä ihmisiä. Mukaan on astumassa myös uudet nuorten sukupolvet, joiden työlle asettamat toiveet ja odotukset ovat erilaisia kuin edeltäjien. Etenkin työnteon eettisiin ja ekologisiin vaikutuksiin sekä johtamiseen kiinnitetään yhä enemmän huomiota.

Modernissa merkitystaloudessa ihmiset pyrkivät tuottamaan ja kuluttamaan erilaisia merkityksiä ja elämyksiä myös työssään. Työhön ja työelämään heijastuvat siis yhä enemmän ihmisten erilaiset elämäntapavalinnat, identiteetin rakentaminen, yksilöllisesti merkitykselliset kokemukset ja erilaiset uusyhteisöllisyyden muodot (Heinonen et al. 2012). Uusi työelämä voidaan nähdä eräänlaisena supermarketina, jossa

työntekijät shoppailevat itselleen mieluisia valintoja (Halava & Pantzar 2010).

Etelä-Savon ELY-keskuksen TENHO-hankkeen ennakointiosion projektissa ”Etelä-Savon työt 2025” tavoitteena oli sekä jäsentää työelämän yleisiä muutossuuntia että löytää vastauksia kysymykseen: mitä ja millaisia töitä Etelä-Savossa tehdään tulevaisuudessa? Tarkempia tutkimuskysymyksiä olivat: Millaisia töitä Etelä-Savossa tehdään vuonna 2025? Millaisia ovat tulevaisuuden työpaikat? Millaisia ovat muutokset työmarkkinoilla, ammattien sisällöissä ja ihmisten ammattiurissa sekä toimialoilla? Selvityksen teossa hyödynnettiin Työ- ja elinkeinoministeriön Trendwiki-työkalua. TEM Trendwiki on toimintaympäristöä koskevien muutossignaalien keruuta ja analysointia varten rakennettu verkossa toimiva ohjelmisto. Trendwiki on käyttäjälähtöinen sosiaalisen median sovellus, jonka toiminta perustuu käyttäjien sinne syöttämiin signaaleihin ja näiden analysointiin. (TEM Trendwiki).

Trendwiki-projektiin ”Etelä-Savon työt 2025” kerätyi kaikkiaan parisataa erilaista signaalia (artikkeleita, raportteja, blogikirjoituksia, sosiaalisen median sisältöjä, videoita ym.), jotka yksitellen luokiteltiin ja analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin keinoin loppuvuodesta 2013. Esiinnousseita aihepiirejä ja teemoja oli runsaasti ja ne kytkeytyivät hyvin moniulotteisesti työelämän tulevaisuuteen. Käsillä olevaan raporttiin on koottu selvitystyön keskeisimmät tulokset. Rapo-

tin tuottamisesta ovat vastanneet ennakointiasiantuntijat Hanna Kautiainen ja Anne Kokkonen.

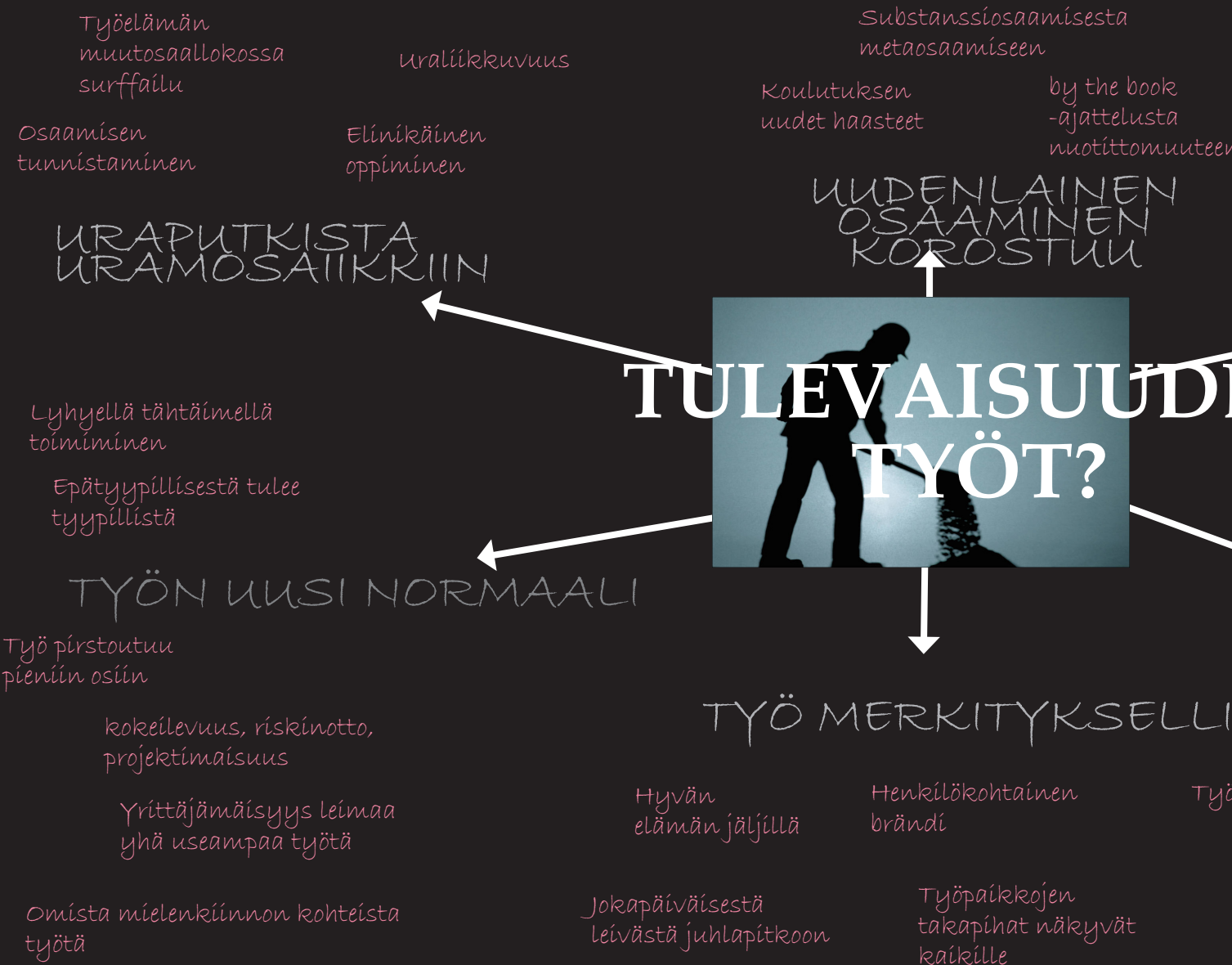
Mikkelissä järjestettiin 4.12.2013 myös selvitykseen liittyvä tulevaisuustyöpaja otsikolla ”Etelä-Savon työt 2025”. Pajaan osallistui viitisenkymmentä eteläsavolaista työelämän kehittäjää. Puhujana ja fasilitoijana tilaisuudessa oli futuristi Elina Hiltunen. TENHO-hankkeen ennakointiasiantuntijat esittelivät työpajatyöskentelyn pohjustukseksi Trendwiki-projektin kootut tulokset. Työpajan tuotoksena Etelä-Savoon kehitettiin mm. ylimääräiset tavarat majoittava varustehotelli, mikrosiruun kytketty erilaisia hyvinvoinnin indikaattoreita mittaava ”well-being booster”, vanhusten etähoito pilvipalvelun kautta järjestettynä sekä väsymätön ja stressaantumaton robottikoira Solli.

Kuva: Johanna Koponen

Tulevaisuusväitteitä työstä vuonna 2025:

- Työ teknologisoituu, automatisoituu ja siinä hyödynnetään digitaalisia palveluja
- Tulevaisuuden työ muistuttaa jazz-improvisaatiota / elokuvantekoa
- Työurat monimuotoistuvat: uraputkeista siirrytään uramosaiikkeihin
- Epätuottavuus leimaa kaikkia töitä, kaikki ovat jollakin tavalla yrittäjiä
- Verkkoisuus työntyy kaikkialle
- Työ merkityksellistyy mielekkääksi toiminnaksi, elämyksiä ja merkityksiä tuotetaan ja kulutetaan
- Ammatit muuttavat muotoaan, ammattiosaaminen hybridisoituu
- Osaamisen painopiste siirtyy substanssiosaamisesta metaosaamiseen
- Uusi sukupolvi tulee ja haastaa vallitsevat työelämän käytännöt
- Verkkoisuus työntyy kaikkialle
- Työ merkityksellistyy mielekkääksi toiminnaksi, elämyksiä ja merkityksiä tuotetaan ja kulutetaan
- Ammatit muuttavat muotoaan, ammattiosaaminen hybridisoituu
- Osaamisen painopiste siirtyy substanssiosaamisesta metaosaamiseen

Kuva 1. Työelämän keskeisimmät muutostrendit

2. Millaisia ovat tulevaisuuden työt?

Yllä olevaan kuvaan on koottu keskeisimmät työelämän muutokseen liittyvät trendit ja muutossuunnat, jotka Trendwikiin kertyneestä aineistosta havaittiin. Kukin trendi on muodostettu useammasta yksittäisestä signaalista, joiden analyysissä havaittiin jollain tavalla kytkeytyvän toisiinsa. Koska heikkoja signaaleja voidaan pitää merkkeinä nousevista muutoksista, kertovat signaalien kimput eli trendit, paitsi työelämän ajankohtaisista muutoksista myös jotain tulevaisuuden työelämästä. Keskeisimmät aineistosta muodostetut trendit liittyivät työurien ja osaamisvaatimusten muutoksiin, työlle annettujen merkitysten muuttumiseen sekä ammatien ja työn tekemisen tapoihin liittyviin muutoksiin.

Esiin nousseet teemat ovat olleet työelämän tutkimuksen keskusteluissa jo pitkään ja näkyvät eri tavoin ihmisten työssä ja arjessa jo nyt. Täysin uuden tiedon saavuttamisen sijasta selvityksessä onkin pyritty kokoamaan työelämän eri muutossuunnat ja trendit yhteen ja jäsentämään ne yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Seuraavissa alaluvuissa käydään kukin aineistosta havaittu työelämän muutossuunta tarkemmin läpi. Yksittäisiä signaaleja ei muutamia esimerkkejä lukuunottamatta esitellä niiden valtavan määrän vuoksi yksityiskohtaisesti. Luvussa 3 esitellään tarkemmin eri toimialoihin sekä Etelä-Savon tulevaisuuden työpaikkoihin liittyviä trendejä.

Koska heikkoja signaaleja voidaan pitää merkkeinä nousevista muutoksista, kertovat signaalien kimput eli trendit, paitsi työelämän ajankohtaisista muutoksista myös jotain tulevaisuuden työelämästä.

Tulevaisuuden ennakoinnissa käytettäviä käsitteitä

Heikot signaalit ovat merkkejä nousevista muutoksista ja vielä oraallaan olevia ilmiöitä, joista voi tulevaisuudessa tulla jotain suurta. Signaaleja keräämällä ja yhdistämällä voidaan ennakoita tulevien trendien syntymistä.

Villi kortti on nopea, yllättävä, epätodennäköiseltä vaikuttava ja seurauksiltaan usein mullistava muutos, jota on vaikea ennakoida. Villi kortti olla luonteeltaan sekä positiivinen että negatiivinen. Esimerkkejä villeistä korteista: uusi Tsernobyli, kontakti avaruusolioihin, informaatiotosodan puhkeaminen.

Trendi on varma, ennustettavissa oleva suunta tai tapahtumasarja ja looginen seuraus erilaisista eri aihealueilla muhivista syistä. Trendi kertoo lähimenneisyydestä ja tässä hetkessä näkyvästä muutoksen suunnasta, joka voi jatkua samana tulevaisuudessa.

Ennakoituja sosiaalisen median trendejä vuonna 2014: 1. Facebookista tulee koko kansan media, 2. Some siirtyy mobiiliin, 3. Pikaviestipalvelut valtaavat alaa, 4. Viestintä kuvallistuu, 5. Uusia julkisuudenhenkilöitä syntyy sosiaalisen median kautta, 6. Jakamisen merkitys kasvaa, 7. Omakuva- ja ruuankuvaustrendi jatkuu, 8. Asiakaspalvelu lisääntyy sosiaalisessa mediassa, 9. Twitterin rooli poliittisessä viestinnässä korostuu (Lähde: Yle Uutiset)

Megatrendit ovat kehityksen suuria aaltoja, jotka muodostuvat kehittyvistä trendeistä. Megatrendit ovat ilmiökokonaisuuksia, joilla on toteutuneen kehityksen perustella tunnistettava suunta, joka jatkuu.

Esimerkkejä megatrendeistä:

- Väestön ikääntyminen
- Kaupungistuminen
- Ilmastonmuutos
- Teknologian kehittyminen
- Kansainvälistyminen
- Kulutuksen kasvu

Lähde: Hiltunen (2012)

2.1 Työn uusi normaali

- Yrittäjämäisyys leimaa yhä useampaa työtä
- Lyhyellä tähtäimellä toimiminen
- Kokeilevuus, riskinotto, projektimaisuus
- Epätyypillisestä tulee tyypillistä
- Työ pirstoutuu pieniin osiin
- Omista mielenkiinnon kohteista työtä

Käsityksemme niin sanotusta normaalista työstä on muuttumassa. Se, mitä vielä ennen pidettiin epätyypillisenä erotuksena perinteisestä palkkatyöstä, on vauhdilla yleistymässä ja nousemassa työn uudeksi normaaliksi.

Erytisesti erilaiset yrittäjyyden ja palkkatyön välimaastoon sijoittuvat itsensä työllistämisen muodot ovat lisääntyneet. Työtä tehdään yhä useammin yrittäjämäisesti esimerkiksi urakkatyösopimuksella, konsulttina, tilapäistyöntekijänä, freelancerina tai agenttina. Tällaisen ”työntekijäyrittäjyyden” kasvun on ennakoitu mullistavan työmarkkinoita jopa perustavanlaatuisemmin kuin määräaikaisten työsuhteiden lisääntymisen 1990-luvulla.

Ns. freelancer-ilmio alkoi kulttuurista ja viestinnästä ja leviää nyt uusille aloille. Taustalla voi nähdä viestintäteknologioiden nopean kehityksen, jonka myötä yhä harvempi työ on sidottu tiettyyn paikkaan. Myös yritysten lisääntyvä toimintojen ulkoistaminen on tehnyt monesta palkkatyöläisestä yrittäjän.

Talouden epävarmuudessa ja etenkin nuorten työllistymismahdollisuuksien niukentuessa moni ajautuu itsensä työllistäjäksi pakosta. Toisaalta itsensä työllistämiseen liittyvä vapaus istuu hyvin yksilöllisyyttä ja merkityksellisyyttä korostavaan yhteiskuntaan. Yrittä-

juys on monelle siis myös aidosti houkutteleva vaihtoehto ja mahdollisuus toteuttaa itseä ja tehdä omista intohimojen kohteista työtä. Yritystoiminnan kehittämisestä esimerkiksi harrastusten ympärillä onkin tullut yhä yleisempää. Internetin ja viestintäteknologian kehittymisen myötä se on nyt myös entistä helpompaa.

Myös työn tekemisen tavat ovat muuttumassa. Yhä useampaa työtä tehdään joustavasti verkostoissa ajasta ja paikasta riippumatta. Työ pirstoutuu osiin ja koostuu toisiaan seuraavista ja limittäisistä projekteista. Projektien väleihin sijoittuvat opiskelu- ja työttömyysjaksot alkavat olla arkipäivää. Samalla rajat vapaa- ja työajan välillä joustavoituvat ja hämärtyvät.

Työelämä vaatii myös kaikilta työntekijöiltä – sekä palkkasuhteessa että yrittäjinä toimivilta – uudenlaisen yrittäjämäisen toimintatavan omaksumista, johon kuuluu ennen muuta oma-aloitteisuus, kehittämis- ja oppimishalukkuus sekä kyky sietää epävarmuutta ja uskallus ottaa riskejä.

”Työtä tehdään yhä enemmän yrittäjämäisesti”

Itsensä eri tavoin työllistävien joukko on tuplaantunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tällä hetkellä Suomessa on Tilastokeskuksen mukaan 15-64 -vuotiaita itsensä työllistäjiä noin 154 000 henkilöä. Tyypillinen itsensä työllistäjä on luovan alan ammattilainen kuten muusikko, toimittaja tai näyttelijä, mutta heitä on entistä enemmän muillakin aloilla. Tämän ryhmän työtilanteesta tai työoloista tiedetään kuitenkin verrattain vähän. Tilastokeskus tutkii ensimmäistä kertaa itsensä työllistäjiä elokuussa 2013 käynnistyneessä tutkimuksessa. Itsensä työllistämisen ongelmat on huomioitu ensimmäistä kertaa myös nykyisessä hallitusohjelmassa.

Kuva: Stock.XHNG

2.2 Uraputkista uramosaiikkiin

- *Uraliikkuvuus*
- *Työelämän muutosallokossa surffailu*
- *Elinikäinen oppiminen*
- *Osaamisen tunnistaminen*

Pitkät työurat yhden työnantajan palveluksessa käyvät harvinaisiksi ja työuria leimaa yhä enemmän pirstaleisuus ja mosaiikkimaisuus. Tulevaisuudessa palkkatyön, yrittäjyyden ja opiskelun väliset rajat hälvenevät, ja niiden yhdistäminen joustavoituu. Työpaikkaa vaihdetaan työuran aikana useaan kertaan ja uuteen ammattiin kouluttaudutaan herkemmin kuin ennen.

Uusi työ edellyttää jatkuvaa oppimista, sopeutumista ja uudistumiskykyä. Muuttuvassa työelämässä pärjääminen kysyy myös herkkiä tuntosarvia; kykyä ennakoita ja muokata omaa osaamista muuttuvien osaamistarpeiden mukaan. Enää ei riitä yksi hyvä urasuunnitelma, vaan jokaisella on oltava myös toimitava B-suunnitelma sen varalle, ettei kaikki menekään niin kuin suunnitteli.

Jatkuva sopeutumisen ja uusiutumisen vaatimus on nostanut elinikäisen oppimisen keskeiseksi selviytymisen ehdoksi. Elinikäinen oppiminen antaa valmiudet elää muuttuvassa maailmassa ja eväät selvitä työelämän muutoksesta.

2.3 Uudenlainen osaaminen korostuu

- *Substanssiosaamisesta metaosaamiseen*
- *Koulutuksen uudet haasteet*
- *By the book -ajattelusta nuotittomuuteen*

Tulevaisuuden työelämä edellyttää jatkuvaa oppimista, osaamisen päivittämistä muuntautumiskykyä, sopeutumista ja uudistumista. Osassa työtehtäviä mekaaninen ”by the book” -ajattelu väistyy ja siirrytään nuotittomuuteen, jossa tarkat ohjeet korvautuvat epä määräisillä suuntaviivoilla. Osaamisvaatimukset laajenevat asiaosaamisesta erilaisiin rajat ylittäviin työelämätaitoihin, joita ovat esimerkiksi itseohjautuvuus, ongelmanratkaisukyky, työyhteisötaidot, vuorovaikutus- ja verkosto-osaaminen, valmius opetella uusia

asioita, innovatiivisuus ja luova ajattelu. Koulutussisältöjen tulisi vastata nykyistä paremmin näihin tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Myös osaamisen tunnistamisen merkitys korostuu entisestään: koulutusta suunniteltaessa puutteet ammattitaidossa tai osaamisessa on kartoitettava erityisen tarkasti ja etsittävä ratkaisut soveltamalla erilaisia koulutuksen muotoja.

Työtehtävät, joissa ei tarvita lainkaan ammatillista koulutusta vähenevät entisestään. Enää ei myöskään riitä, yhden taidon tai ammatin omaksuminen, vaan osaamista täytyy päivittää jatkuvasti. Koulutuksella hankittu osaaminen lisää yksilön valmiuksia selviytyä työelämän jatkuvista murroksista. Muutostilanteissa tarvitaan joustavia täydennys- tai uudelleen koulutautumismahdollisuuksia. Aikuiskoulutuksen kysyntä kasvanee jatkossa, ja kohderyhmä painottunee entistä enemmän jo työssä oleviin henkilöihin. Yksilöllisesti räätälöityjen, joustavien koulutussisältöjen kehittäminen lisää koulutuksen laatua ja tuo massakoulutusta parempia tuloksia.

Tulevaisuuden työelämätaitoja:

- Työelämän pelisäännöt hallussa, työyhteisötaidot
- Organisoitaitaidot
- Voimakas itseohjautuvuus, kyky itsenäiseen työskentelyyn, hyvä itsetuntemus ja kyky ilmaista tavoitteensa
- Ongelmanratkaisukyky, reflektointikyky
- Uudistumiskyky, innovatiivisuus, näkemyksellisyys
- Luova, uudistuva ja sopeutuva ajattelu
- Muutosvalmius ja avoimuus uusille toimintamalleille, epävarmuuden sietokyky
- Johtamis- ja vaikuttamistaidot, asiakkaiden kohtaamistaidot, verkosto-osaaminen
- Tiedonkäsittelykyvyt
- Uusmedialukutaito, digitaalinen lukutaito
- Virtuaalisen yhteistyön taidot
- Yrittäjähenkisyys ja -asenne
- Sosiaalinen osaaminen, älykkyys ja kulttuurien ymmärrys, kansainvälisyys
- Aikaosaaminen
- Teknologiaosaaminen, ympäristöosaaminen, design-ajattelu
- Merkitysosaaminen, vuorovaikutusosaaminen, systeemiosaaminen, arvo-osaaminen
- Valmiudet hajautettuun johtajuuteen
- Valmiudet neuvotella erilaisia sopimuksia ja diilejä

2.4 Ammatit luovat nahkansa

- *Ammattiosaaminen hybridisoituu*
- *Syntyy uusia töitä*
- *Osa nykyisistä töistä katoaa*

Myös ammatit menevät tulevaisuudessa monilta osin uusiksi kun jopa kokonaisia toimialoja katoaa ja kokonaan uusia töitä ja ammatteja syntyy vanhojen ammattien ja toimialojen rajapinnoille ja niiden yhdistelminä. Monet työt myös laaja-alaiset, kun ammattien laadulliset rajat venyvät ja uudelleenmuotoutuvat ja syntyy niin sanottuja hybridiammatteja. Ammattiosaamisen näkökulmasta yhden työntekijän vastuulle siirtyy yhä enemmän sellaisia tehtäviä, joita tehtävänkuvaan ei aikaisemmin ole kuulunut ja joita ennen hoiti kokonaan toisen alan työntekijät. Esimerkiksi myyjän tehtävänkuvaan liittyy nykyään yhä enemmän tietotekniikan käyttöön liittyviä tehtäviä ja tekniikan alan tehtäviin asiakaspalvelua.

Kehityksen taustalla voi nähdä esimerkiksi automaation, joka on vähentänyt suorittavaa ja rutiinomaista työtä, mutta samalla lisännyt automaation suunnittelu-, ohjaus- ja valvontatehtäviä. Toisaalta elinkeinorakenteen palveluvaltaistuminen on puolestaan siirtänyt aiemmin puhtaasti palvelualojen työntekijöiden tehtäviä muiden alojen työntekijöille. Tulevaisuudessa hybridisoitumista ennakoidaan tapahtuvan yhä useammalla alalla.

Tulevaisuudessa osa nykyisistä töistä ja ammatteista myös muuttuu tarpeettomiksi ja katoaa. Mm. Oxfordin yliopiston julkaisemassa tutkimuksessa (Oxford Martin School 2013) ennakoidaan, että jopa lähes puolet Yhdysvaltojen työpaikoista tulisi katoamaan ja korvautumaan roboteilla ja keinoälyllä seuraavien 20 vuoden aikana. Uhattuna eivät ole ainoastaan vähäistä, perustason osaamista vaativat, mekaaniset tehtävät vaan koneälyn uskotaan vievän myös yhä useamman asiantuntijan työt. Suojatuimmassa asemassa ovat tehtävät, jotka edellyttävät vaikeasti koneilla korvattavaa sosiaalista vuorovaikutusta, luovaa ongelmanratkaisutaitoa tai monipuolisia kädentaitoja. Kehityksen uhkakuvana on työmarkkinoiden lisääntyvä polarisaatio ja eriarvoisuus, kun suuret joukot työntekijöitä jäävät yllättäen tarpeettomiksi aiemmin vakaiden ja ennustettavien ns. keskiluokan työpaikkojen hävitessä ja vain pienen asiantuntijoiden joukon nauttiessa kohtuullisen turvallisesta ja hyväpalkkaisesta asemasta.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlä julkaisi tammi-kuussa 2014 omat Oxfordin yliopiston tutkimukseen pohjautuvat arvioinsuomen tulevaisuuden töistä. Sen mukaan tietotekniikan kehittyminen ja käyttö kasvavat niin voimakkaasti, että ne uhkaavat enemmän kuin joka kolmatta työpaikkaa Suomessa seuraavan vuosikymmenen aikana. Raportin mukaan turvatuimmassa asemassa ovat työt, joissa edellytetään monimutkaista ajattelua, etiikkaa, moraalia ja ihmisten välistä viestintää. Uhatuimpia ovat taas vain vähäistä koulutusta vaativat ja pienipalkkaiset työtehtävät.

Turvatuimmassa asemassa olevat ammatit :

- Hotellinjohtajat
- Ravitsemusalan erityisasiantuntijat
- Opetusmenetelmien erityisasiantuntijat
- Kuulontutkijat ja puheterapeutit
- Sosiaalihuollon johtajat
- Psykologit
- Opetusalan johtajat
- Terveystieteiden johtajat
- Lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajat
- Ylihoitajat ja osastonhoitajat

Uhattuimmat ammatit (ETLA):

- Puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjät
- Tallentajat
- Valokuvatuotteiden valmistuksen prosessityöntekijät
- Huolitsijat, tulli- ja laivanselvittäjät
- Kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat
- Pakkaus-, pullotus- ja etiköintikoneiden hoitajat
- Luokittelijat ja laaduntarkkailijat (ei ruuissa ja juomissa)
- Asianajosihteerit
- Mallit
- Palkanlaskijat

Lähde: Etlä

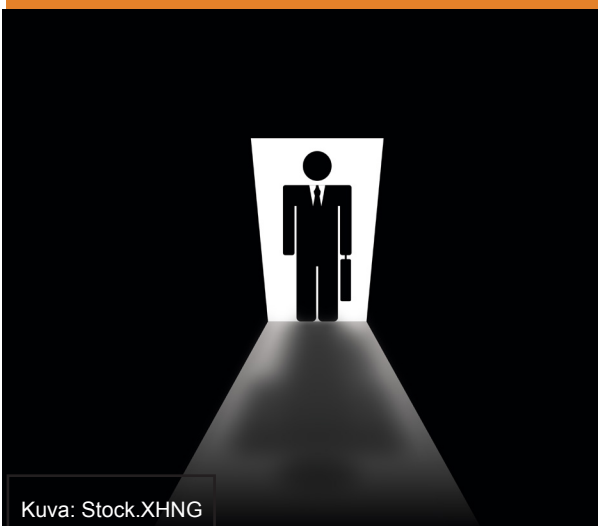

Kuva: Stock.XHNG

Tulevaisuuden ammatteja?

Häviävien ammattien tilalle syntyy tulevaisuudessa aivan uusia töitä ja ammatteja. Uusien ammattien on ennakoitu kytkeytyvän tulevaisuudessa ennen kaikkea uuden teknologian ja erityisesti viestintäteknologian sekä sosiaalisen median ympärille. Toisaalta kädentaitojen arvostuksen nousun on ennakoitu nostavan tulevaisuudessa uuteen arvoon esimerkiksi erilaisia ikivanhoja käsityöperinneammattaitalasepästä ja suutarista köydenpunojaan ja vaatturiin. Alla on eri lähteistä koottu listaus mahdollisista tulevaisuuden ammateista, joista osa on jo tätä päivää ja osa kuulostaa nykyisellään vielä tieteiskirjailijan mielikuvituksen tuotteilta:

- Sovelluskehittäjä
- Nojatuolitutkimusmatkailija
- 3D-huoltomies
- Mikrobiologinen tasapainottaja
- Epäjärjestäjä
- Kaupunkilaispaimen
- Kouluttomuusneuvoja
- Digitaalisen kuonanpoiston asiantuntija
- Datakaappauksen asiantuntija
- Älypölyn ohjelmoija
- Älylinssien kehittäjä
- Nanolääkäri
- Tyhjiöputkikuljettamisen insinööri
- Kyborgi-insinööri
- Hengellinen valmentaja
- Slow-palvelujen tuottaja
- Mobilaattori
- Monimediakuraattori

Kuva: Stock.XHNG

2.5 Työ verkottuu

- Verkostomainen toimintatapa
- Osaaminen hajautuneena verkostoissa
- Verkkoläsnäolo
- Ajasta ja paikasta riippumaton työ
- Työmarkkinat someen

Tulevaisuudessa yhä useampaa työtä tehdään verkostomaisesti ja virtuaalisesti. Virtuaalinen kanssakäyminen tulee tavanomaiseksi ja osaaminen sijaitsee ja sitä jaetaan yhä enemmän verkostoissa. Työn perinteiset yhteisöt hajoavat, hajaantuvat verkkoon ja globalisoituvat.

Tiedon merkitys muuttuu. Enää ei ole olennaista muistaa ulkoa suurta määrää tietoa, vaan ratkaisevaa on se, miten pystyy hyödyntämään verkostojaan oikeanlaisen tiedon hankkimisessa ja erilaisia osaamiskombinaatioiden kokoamisessa. Oman osaamisen jakaminen verkostoissa palkitaan: tietoa saa verkostojen kautta aina enemmän kuin pystyy itse jakamaan.

Verkostojen merkitystä ovat lisänneet erityisesti viestintäteknologioiden kehitys sekä erilaiset sosiaalisen median välineet. Uudet verkkovälineet mahdollistavat kontaktit huippuasiantuntijoiden ja asianharrastajien ja opiskelijoiden välillä aivan uudella tavalla. Esimerkiksi Twitterissä huippuasiantuntijoita on kenen tahansa helppo lähestyä suoraan.

Verkko ja verkkomaisuus vähentävät fyysisen paikan merkitystä työssä mutta kasvattavat uudenlaisen verkkoläsnäolon merkitystä. Esimerkiksi työhaun kannalta alkaa olla ratkaisevan tärkeää miten hyvin osaa hyödyntää erilaisia sosiaalisia medioita ja brändätä niiden kautta itsensä. Yritysten rekrytointi on siirtymässä yhä voimakkaammin verkkoon ja uusia työntekijöitä haetaan suoraan yrityksen fanijoukoista, sosiaalisista medioista kuten LinkedInistä ja jopa erilaisten verkkohuutokauppojen kautta.

Kuva: Stock.XHNG

2.6 Työ merkityksellistyy

- Jokapäiväisestä leivästä juhlapitkoon
- Työpaikkojen takapihat näkyvät kaikille
- Ilmaistaan omia valintoja
- Hyvän elämän jäljillä
- Työn tuunaus
- Henkilökohtainen brändi

Tulevaisuudessa työ ei ole vain tasapaksua puurtamista ja toimeentuloa. Työ merkityksellistyy mielekkääksi toiminnaksi, jossa tuotetaan ja kulutetaan elämyksiä ja merkityksiä. Työhön kohdistetaan uudenlaisia odotuksia ja sen halutaan ilmentävän henkilökohtaisia elämäntapavalintoja ja vahvistavan minuutta, identiteettiä ja elämän merkityksellisyyttä. Työn kautta halutaan myös vaikuttaa asioihin.

Työnteon ja hyvän elämän elämisellä välillä nähdään aiempaa suurempi yhteys. Ammatti ja työpaikka halutaan valita oman arvomaailman mukaan ja työtä 'tuunataan' mahdollisuuksien mukaan oman näköiseksi. Samalla myös työpaikkojen odotetaan tekevän omaa toimintaansa ja arvojansa entistä läpinäkyvimiksi. Työnantajan toiminnan eettisyys ja se, toimiiko yritys todella mainostamiensa arvojen mukaan, koetaan yhä tärkeämmäksi. Jos työpaikan arvomaailma koetaan ristiriitaiseksi omien arvojen kanssa, päätyy yhä useampi työn tai alan vaihtoon.

Se mistä merkityksellisyyden kokemus syntyy vaihtelee ihmisestä riippuen. Toisille tärkeää on työssä

kehittyminen ja oppiminen, toisille merkityksellisyys syntyy hyvinkin konkreettisesta toisten auttamisesta. Viihtyisässä ja mielekkääksi koetussa työssä pysytään ilman huippupalkkioitakin. Esimerkiksi erilaisten 'not for profit only' – tyyppisten, vapaaehtoistyön ja palkkatyön välimaastoon sijoittuvien töiden suosion kasvu kertoo siitä, että valintoja ohjaa yhä enemmän halu tehdä merkityksellistä työtä. Yhä useampaa kiinnostaa myös mikroyrittäjyys, käsityöläistyypiset tehtävät, sekä asiantuntijatyöt- tehtävät joissa korostuu vapaus päättää työstään itse. Lisäksi erityisesti nuoret haaveilevat yhä usemmin siitä että itselle tärkeästä harrastuksesta syntyisi työ.

”Työpaikka ei ole enää se yksi ja sama peltosarka, jota viljellään leivän toivossa. Uusi työelämä on market, jossa työntekijä shoppailee itselleen mieluisia valintoja. Tämä shoppailija on aikamme ihminen, kuluttajakansalainen”

”Palkan tai uralla etenemisen tavoitteet ovat jäämässä taka-alalle samalla kun työn merkityksellisyyden ja omaehtoisuuden rooli on kasvamassa. Myös vapaa-ajan arvostus on kasvanut viime vuosikymmenien aikana kaikissa ikäluokissa, kaikkein vahvimmin nuorien joukossa, samalla kun vapaa-ajan määrä on kasvanut”.

*Lähde: Halava&Pantzar (2010)
Kuluttajakansalaiset tulevat*

Kuva: Stock.XHNG

3. Etelä-Savon talouden rattaat - perinteiset kivijalat ja uudet avaukset

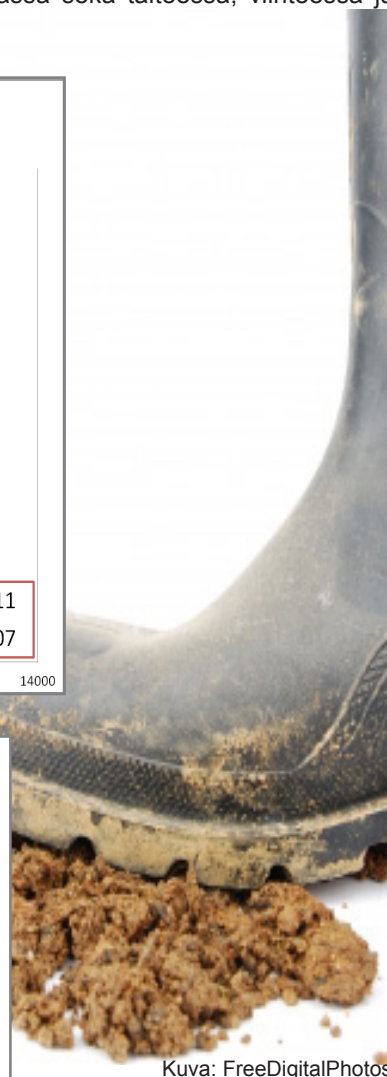
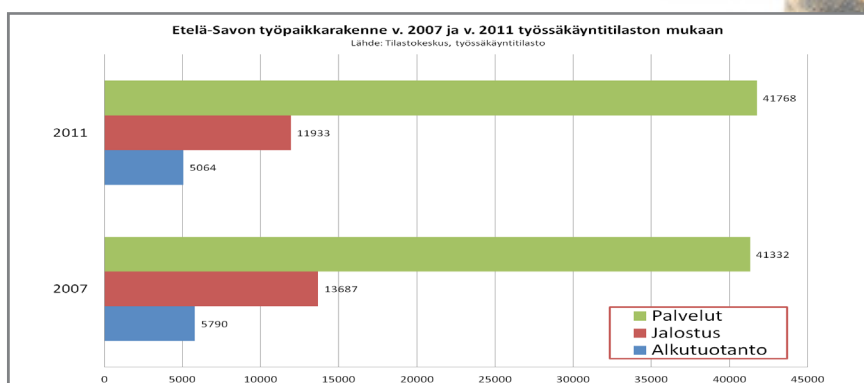
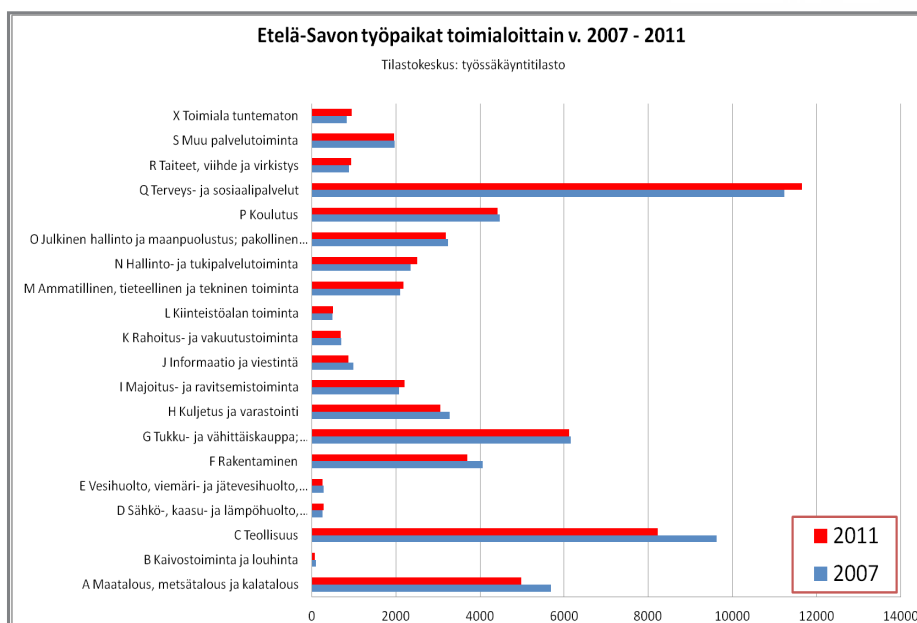
3.1 Katse taaksepäin

Maakunnan työpaikkojen kokonaismäärä on viimeisen 10 vuoden aikana pysytellyt 60 000 työpaikan tuntumassa. Vuonna 2012 työpaikkoja oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Etelä-Savossa kaikkiaan 59 086.

Etelä-Savon vahvoja toimialoja ovat perinteisesti olleet metsä-, metalli- ja matkailualat. Tärkeitä työllistäjiä ja toimeentulon lähteitä ovat olleet tähän saakka myös maatalous, elintarviketeollisuus, rakentaminen, kauppa sekä sosiaali- ja terveysalat. Koko maahan verrattuna Etelä-Savon elinkeinorakenteessa painottuu alkutuotannon merkitys. Alkutuotannon osuus maakunnan työpaikoista on vajaat 9 prosenttia kun koko maassa sen osuus on vajaat 4 prosenttia. Myös julkisen hallinnon, sosiaali- ja terveystalouden ja koulutuksen osuus työpaikoista (33 %) on koko maahan (28 %) nähden korkeampi. Kaupassa, kul-

jetuksessa ja majoitus- sekä ravitsemistoiminnassa ja viestinnässä, rahoituksessa, liike-elämän ja muissa palveluissa ovat työpaikkojen osuudet taas koko maahan verrattuna matalammat. Teollisuustyöpaikkojen osuudet työpaikoista ovat koko maassa ja Etelä-Savossa lähes samalla tasolla. (esavoennakoi.fi).

Viime vuosien aikana suurin muutos maakunnan työpaikkojen määrässä on tapahtunut teollisuuden toimialalla. Vuosien 2007 - 2011 välillä teollisuustyöpaikkojen määrä laski noin 1400 työpaikalla, mikä vastaa 14,5 prosenttia teollisuuden työpaikoista. Alkutuotannossa työpaikkojen määrä laski samalla aikavälillä 12,4 prosenttia eli noin 700 työpaikan verran. Työpaikat ovat taas taas lisääntyneet lähinnä palvelualoilla, erityisesti sosiaali- ja terveystalouden, matkailu- ja ravitsemistoiminnassa sekä taiteessa, viihteessä ja virkistyksessä.

Kuva: FreeDigitalPhotos

Luontoyrittäjyys

Matkailupalveluissa erikoistutaan luontoon ja hyvinvointiin

Maaseutua hyödynnetään monipuolisemmin

Elämyksellisyys

Green care

MAASEUTU

Eriytyneet kohderyhmät

PALVELUT

Luomutrendi

Kekseliäitä palveluita valveutuneille ja yksilöllistyneille asiakkaille

Sosiaalisen median ja mobiiliteknologian hyödyntäminen

Ikääntyneiden palvelut

Avoimella tiedolla uusia liiketoimintamahdollisuuksia

ETELÄ-SAVO
TYÖT 2025?

Älykauppa tuokin asiakaspalvelun takaisin

KAUPPA

ELINTARVIKETEOLLISUUS

Verkkokauppa Venäjälle

METALLI-TEKNOLOGIA

Standardituotteista erottautumiseen ja erikoistumiseen

Elintarvikeeturvallisuuden, terveyden, bioteknologian ja mobiiliratkaisujen huippuosaamista yhdistävät palvelukonseptit

Teknologiäteollisuus taip

Kekseliäät ja elämykselliset kivijalkakaupat

Terveysvaikutteiset tuotteet

Puhdas ruoka ja vesi

Cleantech

Kuva 2. Etelä-Savolle merkittävien toimialojen muutostrendejä

3.2 Etelä-Savon talouden rattaat vuonna 2025

Miten käynnissä oleva elinkeinorakenteen muutos näkyy Etelä-Savossa, kun ajatellaan vuotta 2025? Tässä luvussa kootaan yhteen Trendwiki-aineistosta eriin nousseita toimialoja ja osaamisalueita koskevia trendejä kuten myös yksittäisiä signaaleja. Lähtökohtana Trendwiki-työskentelyssä ja signaalien keräämisessä on ollut se, mitä luontaisia vahvuuksia maakunnassa on olemassa ja miten niitä voisi tulevaisuudessa entistä paremmin hyödyntää.

Etelä-Savon maakunnan luontaisia voimavaroja ovat runsaat metsä- ja luonnonvarat, puhdas ja turvallinen ympäristö ja järviluonto, vireä pk-yrityssektori sekä vapaa-ajanasutuksen suuri määrä suhteessa

väestön kokonaismäärään. Suurimpana haasteena maakunnassa on vähenevä ja ikääntyvä väestörakenne ja sen myötä huoltosuhteen radikaali muutos.

Etelä-Savon perinteisesti vahvojen ja työllistävien toimialojen (alkutuotanto, metsä, metalli ja palvelualat) lisäksi maakunnan kehittämisen kärjiksi ja tulevaisuuden osaamisalueiksi on maakuntaohjelmassa nostettu ympäristöteknologia, bioenergia sekä sähköiset palvelut (Etelä-Savon maakuntaohjelma 2011-2014). Matkailua, puun käyttömahdollisuuksien lisäämistä uutta teknologiaa hyödyntäen ja Venäjän tuntemusta alueen kehittämisen kulmakivinä pitää myös Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämissuunnitelmaa valmistellut työryhmä. Raportissa nousi lisäksi esiin vapaa-ajanasutuksen ja etätöiden hyödyntäminen alueen kehittämisessä. (Itä- ja Pohjois-Suomi ohjelma.)

Etä- ja verkostotyö tuo työpaikat maalle

Bioenergia

Metsäenergia

uudenlaista osaamista vaativat menetelmät

Metsäosaamista maailmalle

METSÄ

uudet puupohjaiset tuotteet

Puurakentaminen

RAKENTAMINEN

uudisrakentamisesta korjausrakentamiseen

Älykäs rakentaminen ja asuminen

Turvateknologia

**TEKNOLOGIA
JA TUOTEIDEN TUOTANTO**

uuteen

Teknologiat kietoutuvat toisiinsa ja linkittyvät palveluihin synnyttäen kokonaan uudenlaisia liikeideoita ja palvelukonsepteja

Yllä olevan kuvaajan sisäkehälle on sijoitettu perinteiset päätoimialat: teollisuus, kauppa, rakentaminen ja palvelut sekä niiden lisäksi Etelä-Savon vahvoja osaamisaloja: maatalous, metsä, metalli, matkailu sekä elintarvikkeet. Kuvion ulkokehälle taas on koottu signaalimassasta erilaisia muutossuuntia, havaintoja siitä miten kyseiset toimialat muuttuvat, mitä uusia avauksia ja mahdollisuuksia on olemassa ja miten ne linkittyvät toisiinsa. Kuviota eritellään ja avataan tarkemmin seuraavalla kolmella aukeamilla, joihin on koottu aineistosta teemoittain Etelä-Savon maakunnan tulevaisuuden töitä ja osaamisaloja koskevia signaaleja, signaalikimppuja ja trendejä. Teema-aukeamia on kolme: maaseutu ja metsä, teollisuus ja rakentaminen sekä kauppa ja palvelut.

Luova talous läpileikkaa kaikkia toimialoja

Perinteiset toimialat kehittyvät ja niiden sisällöt muuttuvat linkittyen toisiinsa. Uusia avauksia, töitä ja toimintoja on entistä vaikeampi sijoitella perinteisiin toimialoihin ja sektoreihin, vaan ne syntyvät vanhojen rajapinnoille esimerkiksi teknologiaa ja palveluita yhdistäen. Tulevaisuudessa tuotanto ja toiminnot jäsenyvätkin yhä enemmän klusterimaisiksi kokonaisuuksiksi ja osaamisalueiksi, jossa toimialarajat ylittyvät ja globaalit, paikasta riippumattomat sidokset lisääntyvät. (Alasoini et al.)

Luova talous on luovan osaamisen tuomaa lisäarvoa kaikkien toimialojen toiminnassa. Se on uudenlaista yrittäjyyttä sekä uudenlaisia ajattelutapoja. Luova työ tuottaa uutta teknologiaa, uusia tavarantottajia, uusia organisaatiotyyppejä ja uusia vastauksia markkinoiden kilpailuun. Luova talous toimii verkostoissa, joissa osaaminen on hajautuneena. Luova yritystoiminta ei siis ole paikkasidonnaista, vaan sitä voidaan harjoittaa vaikkapa maailmanlaajuisessa verkostossa, jota leimaa voimakas erikoistuminen ja keskinäinen riippuvuus. Luovassa liiketoiminnassa löydetään ja hyödynnetään uusia avauksia ja markkinarakoja. Apuna käytetään uutta teknologiaa ja sosiaalista mediaa erityisesti markkinoinnissa. Luovuus ei välttämättä ole kovin omaperäistä. Se voi olla myös kekseliästä kopiointia tai lainaamista. Luovuus ei myöskään ole yksilöissä piilevä ominaisuus, vaan se syntyy ja kukoistaa sopivissa ja suotuisissa olosuhteissa. (Luovan talouden trendit.)

Kuva: FreeDigitalPhotos

3.2.1. Maaseutua ja metsää hyödynnetään Etelä-Savossa entistä monipuolisemmin

Maaseutua ja metsää, Etelä-Savon luontaisia voimavaroja osataan hyödyntää vuonna 2025 nykyistä monipuolisemmin. Monialayrittäjyys lisääntyy ja perinteiseen maatalous- ja metsäyrittäjyyteen yhdistetään liitännäiselinkeinoja mm. erilaisia palvelutoimintoja. Tämän aukeman kuvaajaan on ryhmitelty maaseutuun ja metsään liittyviä Trendwiki-aineistosta esiin nousseita muutossuuntia.

• Perinteiset sa enää yh osaamispen

- Alkutuotannossa *erikoistutaan*, maatilojen yksikkökoot kasvavat ja lisääntyvä teknistyminen vähentää suorittavan, fyysisen työpanoksen tarvetta. Alan työpaikkoja ei kuitenkaan voi siirtää ulkomaille.

- *Esimerkkisignaali: Maaseudulla on kehittynyt mm. ristiinalainen yritys Suomen ekolannoite Oy. Yritys on kehittänyt menetelmän, jonka avulla lietettä voidaan jalostaa maanparannusaineeksi. Yritys markkinoi menetelmää Intian kehittyville markkinoille.*

- *Luomu- ja lähiruokatrendi jatkaa menestyskulkuaan. Tuotteita myydään tilojen omilla verkkokaupoissa. Ruokamatkailu yleistyy ja ruokaelämyksiä osataan tarjota tarinallistamalla tuotteista.*

- *Tulevaisuuden maaseutu on ihmisten asuinpaikka ja monenlaisten kulluttajien markkinapaikka. Mm. wlan-agri on tietoyhteiskunnan kasvatti, moderni paimentolainen, joka muuttaa maalle "uuteen maahan" luovan työn ja yhteisön perässä. Ekoluksustelijalla, nautinnonhaluisella, tyylikkäällä köyhäilijällä on eko-henkinen kakkoskoti maaseudulla. Agrieläkeläiset taas pyrkivät jäseniksi maaseudulla toimiviin yhteisöihin. (Hienonen 2011).*

- *Tulevaisuudessa maaseutu toimii verkostomaisesti tehdyn työn tekopaikkana. Tietoyhteiskunnan ja etätöiden ratkaisut mahdollistavat maalla asumisen ja yrittämisen, vaikka markkinat ja asiakkaat sijaitsisivatkin kauempana.*

- *Luontoa ja luonnonvarojen hyödyntävä yrittäjyys tarjoaa uusia ratkaisuja. Matkailua ja hyvinvointipalveluja luontoa yhdistävä elämyksiin perustuva vastuullinen luontoyrittäjyys lisääntyy. Luonnonvarojen osataan brändätä ja merkityksellistää, puolukat eivät ole vain puolukoita vaan "superfoodia"*

- *Vapaa-ajanasutukseen ja maaseutumalut, liikunta- ja kulttuuripalvelut ja erikaista erityisesti kansainvälisistä matk*

Kuva: FreeDigitalPhotos

vahvat metalli- metsä- ja ICT-klusterit eivät ole Suomelle jatkosta tärkeitä kasvun edellytysten luojia, vaikka niiden jo luomasta on edelleen merkittävä (Alasoini et al.)

- Puun uudentyyppisissä hyödyntämismahdollisuuksissa ja uusissa puupohjaisissa tuotteissa on liiketoimintapotentiaalia. Puusta on mm. saatavissa irti **molekyyliä**, jotka ovat hyödynnettävissä uutena liiketoimintana ja uusina tuotteina, esimerkiksi puupohjaisina metallien pinnoitusmateriaaleina.

- Maatalous- ja metsäosaamista **vietään venäjälle**

- Työllisyys hiipuu perinteisessä metsäteollisuudessa. Sen sijaan tulevaisuudessa alan työpaikkoja syntyy yhä enemmän uusien avauksien ja innovaatioiden sekä jalostusasteen kasvun myötä. **Puumassan entistä monipuolisempi hyödyntäminen** on kasvussa. Puhtaat teknologiat (cleantech) ja vähähiilisyys korostuvat tuotannossa.

- **Metsähake ja energiaturve** ovat merkittäviä työllistäjiä Etelä-Savossa. Etelä-Savon metsävarannot tarjoavat mahdollisuuden metsäenergian käytön lisäämiselle entisestään. Metsähakeen käytön kasvattamisen tavoitteen lasketaan tuovan bioenergia-alalle noin 300 htv:n lisäyksen (nykyisin bioenergian työllistävä vaikutus on yli 800 htv.)

- Etelä-Savolla on monilla metsään liittyvillä osaamisalueilla luontaiset menestymisen mahdollisuudet ja merkittävää kasvupotentiaalia. Logistisesti hyvä sijainti osataan hyödyntää aiempaa paremmin. Metsiin **tarvitaan uusia ammattilaisia** vanhemman sukupolven eläköityessä.

- Uusiutuvan energian muodot, erityisesti **metsäenergian** hyödyntäminen jatkavat kasvuaan. Maatiloilla paitsi tuotetaan energiaa omiin tarpeisiin, myydään sitä myös muille.

- Ikääntyvä väestö saadaan pysymään maaseudulla mahdollisimman pitkään, kun kyläyhdistykset työllistävät työntekijöitä **maaseututalkekaritöihin**.

Maaseutuun liittyvät ohjelma- ja oheispalvelu- ja oheispalvelu-tyyppiset tapahtumat, löytävät uusia asiakas- ja palvelu-kohteita.

3.2.2. Uudet teknologiat kietoutuvat toisiinsa linkittyen rakentamiseen ja palveluihin

Perinteisen valmistavan teollisuuden merkitys Suomen talouden moottorina on vuonna 2025 selvästi nykyistä vähäisempi. Useilla työpaikoilla perusosaajien määrä vähenee. Säilyvissä tehtävissä vaatimus työntekijöiden ammatillisesta osaamisesta on suurempaa kuin tänä päivänä, sillä kilpailuaseman edistäminen edellyttää erityisesti kaupallisen ja innovatiivisen osaamisen lisäämistä. Perusteellisuuden sijaan kasvavia aloja vuonna 2025 voivat olla esimerkiksi teolliseen toimintaan yhdistyvät palvelut sekä vihreä energia. Vaikka teollisuustoimialoilla ei luoda enää samanlaista kasvua kuin menneinä vuosikymmeninä, on niiden luoma osaamisperusta on edelleen merkittävä. (Alasoini et al. 2012.) Tämän aukeman kuvaajaan on ryhmitelty teollisuustoimialoihin ja rakentamiseen liittyviä Trendwiki-aineistosta esiin nousseita trendejä ja signaaleja.

- Talouden globalisoituessa suorittava tuotanto keskitetään edullisen kustannustason maihin. Menestystekijäksi muodostuu erikoistumiseen perustuva innovatiivinen huippuosaaminen ja aktiivinen tuotantoteknologinen verkottuminen. Raja-aidat eri toimialojen ja tuotekehityspartnereiden välillä madaltuvat.

- Teknologia ja hoiva yhdistyvät. Vainvoimintiteknologia tuottaa uusia sovelluksia, mm. ihmisen hyvinvointia tukevia sovelluksia.

- Teknologiat linkittyvät toisiinsa kuten myös palveluihin synnyttäen uutta. Esimerkkisignaalinä teknologian ja palvelumuotoilun yhdistämisestä on pieksämäkeläinen Short Rest Solutions. Yritys on suunnitellut lentokenttäkäyttöön väsyneen matkailijan lepopaikan, ns. uni-munan, kotelomaisen istuimen, jossa on Ipad, nettiyhteys, elokuvien katselumahdollisuus sekä tila matkatavaroille. Tuotetta on jo markkinoitu Lähi-Idän lentokentille.

- Kone- ja metalliteollisuuden globaali kontaktipinta on laaja ja kansainvälisyysosaamista tarvitaan. Esimerkkisignaalinä höyry- ja lämpölaitoksia valmistava ristiinalainen Steamrator on löytänyt markkinaraon Venäjältä, maan kehittyvä teollisuus tarvitsee laitteita sen valmistamia höyry- ja lämpölaitoksia tilaavat muun muassa lihanjalostajat, myllyt, maidonjalostajat ja pesulat.

- Ympäristöteknologian ja cleantechin (puhdas teknologia, ekologisesti kestävä kehityksen saavutettavaksi käytettävä tekniikka) eri sovellukset: mm. jätehuolto, vesiteknologia ja uusiutuva energia.

- Elintarviketeollisuudessa panostetaan tulevaisuudessa yhä enemmän vastuullisiin toimintamalliin ja ympäristökysymyksiä tullaan tarkastelemaan yhä enemmän yhtäaikaisesti. Elintarviketeollisuuden kasvu jatkuu. Tuotannon läpinäkyvyys ja jäljitettävyyden lisäksi, sivutuotteiden ja materiaali- ja energiatehokkuus ovat alalla kasvavia trendejä ja ne myös luovat uusia mahdollisuuksia. Potentiaalia on myös elintarviketurvallisuusosaamisen viennissä.

- **Vanha rakennuskanta** kasvattaa erilaisten palvelujen, kuten kuntotarkastusten ja energiatodistusten kysyntää. Home- ja sisäilmaongelmat ovat kasvattaneet siirrettävien rakennusten vuokraamisesta ja rakentamisesta ison bisneksen.

istyvät. Terveys- ja hy-
ntaa erilaisia älykkäät
n varaosia.

- **Ikääntyneille** tarjottavien palveluiden ja asumisvaihtoehtojen kehittämiseen tullaan jatkossa panostamaan aiempaa enemmän.

- Rakennusallalla havaittavissa painopisteen siirtyminen uudisrakentamisesta (aika puhtaasti suoraviivaista tuotantotoimintaa) **korjausrakentamiseen** (paljon palvelutoiminnan elementtejä, lähes jokainen tapaus erilainen). Uudenlaista yrittäjyyttä ja osaamista tarvitaan palvelemaan kotitalouksien tarpeita.

- Vapaa-ajan ja varallisuuden kasvaessa monipaikkaisuus ja "kakkosasuminen" yleistyy, **yksilölliset asumispreferenssit** kasvavat ja lisäävät palvelujen tarvetta.

- **Puurakentaminen** on nousussa. Puun lisääntyvä käyttö rakennusmateriaalina edellyttää tuotekehitystyöltä uudenlaista osaamista.

tamiseksi

mintatapoihin: ravitse-
. Terveysvaikutteisten
iden hyödyntäminen
uudenlaisia työtehtäviä.

Kuva: FreeDigitalPhotos

3.2.3. Kuluttajien yksilöllistyvät tarpeet muovaavat palvelualoja ja kauppaa

Varallisuuden, vapaa-ajan ja yksilöllisten kulutustottumusten lisääntyminen kasvattaa erilaisten palvelujen kysyntää. Samalla ihmisten kulutustottumusten painotus muuttuu materialistisesta postmaterialistiseen. Tulevaisuudessa kuluttaminen on yhä enemmän elämysten hakemista ja kokemista. Tämän aukeman kuvaajaan on ryhmitelty palvelutoimialojen ja kaupan kehityseen liittyviä Trendwiki-aineistosta esiin nousseita muutossuuntia.

- **Kauppa verkottuu** ja asiakaspalvelu muuttuu muotoaan. Verkkokaupan ja sähköisen asioinnin lisääminen muuttaa kaupan rakenteita. Tämä aikaansaa myös perinteisen kaupan vastaiskun: liiketilojen pitää tulevaisuudessa tarjota kuluttajille uusia kokemuksia ja elämyksiä, joita verkossa ei voi saada.

- Verkkokauppa suuntaa **venäjän** markkinoille.

- Hyvinvoinnista tulee merkittävä myyntiartikkeli. **Hyvinvointipalveluissa erikoistutaan** ja niitä osataan myös viedä ulkomaille.

- **Sosiaali- ja terveysalalla** nähdään mahdollisuuksia vientiin ja ns. **terveysturismiin**. **Esimerkkeisignaalina savonlinnalainen plastiikkakirurgi markkinoi jo palvelujaan venäläisille kuluttajille**. Venäjällä on valtava kysyntä rintasyöpään liittyville korjausleikkauksille.

- **Terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden työllisyysnäkymät** ovat hyvät, **perusosajista on jo nyt pula**. Yksityisten yritysten määrä alalla lisääntyy. Väestön ikääntyminen tuo mukanaan tarvetta uudenlaisille yrityksille ja osaamiselle, erilaiset **senioripalvelut** nähdään mahdollisuutena. **Ongelmat on nähtävä liiketoimintamahdollisuuksina**.

- **Ikääntyneen väestön hyödyntäminen**: senioriyrittäjyys, hoitoon ja hoivaan osallistuminen, vapaaehtoistyö...

- **Koulutuksessa** vienti ja kansainvälistyminen uudistavat alaa.

- **Palvelumuotoilu ja käy**

- **Matkailu on globaalist** keinoaloja. **Matkailuel** **muihin aloihin** (kuten ala ja ICT). **Sosiaalinen** **matkailutoiminnassa**

työntekijälähtöisyys korostuvat.

Kuva: FreeDigitalPhotos

...i voimakkaaimmin kasvavia elin-
...inkeino linkittyy yhä tiiviimmin
...hyvinvointipalvelut, elintarvike-
...n media ja mobiiliteknologia ovat
...yhä keskeisempiä välineitä.

• **Liike-elämän palvelut** kasvussa: yritykset ulkoistavat toimintojaan ja keskittyvät ydinosaamiseensa, erityisosaamista edellyttävät tehtävät ostetaan yrityksen ulkopuolelta.

• **Palvelualat digitalisoituvat.** Teknologian sovellukset alalla muuttavat työn luonnetta ja luovat kokonaan uusia työtehtäviä. Sosiaalinen media on tullut myös osaksi palveluiden markkinointia ja tuotekehittelyä.

• **Avoimen datan** paraneva saatavuus avaa mahdollisuuksia uusille yrityksille sekä uusia liiketoimintamahdollisuuksia jo olemassa oleville.

• **Pelillisyyden positiivisessa myrskyssä.** Pelillisyyden yhdistäminen esimerkiksi teknologisiin sovelluksiin, vaikkapa kodin elektroniikkaan ja turvateknologiaan.

• **ICT-osaaminen läpileikkaa** useita eri toimialoja. Ns. "vihreä ICT" kasvattaa painoarvoaan. Pilvipalvelut ja applikaatiot kehittyvät, langattomuus tulee leviämään kaikille elämänaloille. Tiedonhallinnan, tietoverkkojen ja tietoturvallisuuden osaaminen korostuu.

• **3D-tulostus** muuttaa tuotannon ja kulutuksen täysin. Tehtaita ja kauppia ei tarvita enää nykyisessä määrin, kun kuluttajat voivat itse tulostaa tarvitsemansa hyödykkeet.

• Etelä-Savo jumittunut mökkitrendiinsä?: **Uusia avauksia:** koksamatkailu, talvimatkailu, outdoors-palvelut...

Kuva: FreeDigitalPhotos

4. Tulevaisuuden työelämää tekevät tämän päivän nuoret

- *Uudet sukupolvet ottavat työelämän haltuunsa ja tekevät siitä omannököistään.*
- *Nuoret haluavat tehdä merkityksellistä ja mielekästä työtä*

Nuorten työmarkkinoille siirtyminen on pitkittynyt ja monimutkaistunut: työelämään ankkuroituminen tapahtuu yhä vanhempana. Nuoret elävät usein niin sanottua periodielämää, jossa koulutus, epätyypilliset työsuhteet ja työttömyysjaksot vaihtelevat. Työmarkkinoiden muutokset ja talouden suhdannevaihtelut näkyvät erityisen herkästi juuri nuorten kohdalla.

Nuoret ovat paitsi vaikeasti määriteltävä myös hyvin heterogeeninen joukko. Samalla kun nuorten enemmistön koettu hyvinvointi on lisääntynyt, viidesosa nuorista voi aikaisempaa huonommin ja ongelmat kasautuvat. Nuorten hyvinvointi onkin polarisoitunutta. (Nuorista Suomessa 2010). Hyvinvoivat nuoret ovat kykeneviä tekemään elämänpoliittisia valintojaan esimerkiksi koulutuksen ja työelämän suhteen, kun

taas osa nuorista eksyy valintojen ”juurakkoisille kinttupoluille” ja jää kokonaan työmarkkinoiden tai koulutuksen ulkopuolelle (Nyyssölä & Pajala 1999).

Nuorten tulevaisuuskuvia kartoittaneesta tutkimuksesta käy ilmi, että nuoret ovat arvomaailmaltaan hyvin perinteisiä. Perhe-elämä on tärkeällä sijalla. Nuorten hyvinvoinnin lähteitä ovat kaverit, perhe ja harrastukset (Nuorten paneeli 2011). Rikastumisesta ja menestyksestä voidaan unelmoida, mutta raha tai maine eivät tuo onnea. Nuoret pitävät itseään pätevinä, ahkerina ja lojaaleina työntekijöinä, jotka kuitenkin osaavat vetää rajan työn ja perhe-elämän välille. Tulevaisuuden työltä toivotaan monipuolisuutta ja haasteita. (Seppänen 2008). Myös itäsuomalaisia 15-25-vuotiaita nuoria tutkineen nuorisopuntarin tuloksista ilmenevät perinteiset arvot: perhe, työ, terveys ovat ykkösasioita. Nuoret eivät ole kuitenkaan yksi ja sama ryhmä: erilaisia elämäntyyliä hyväksytään enenevässä määrin. (Minä ja kotiseutu 2011.)

Eteläsavolaisia nuoria tutkineet Peräkorpi ja Salmi (2009) tulevat siihen tulokseen, että nuoret tiedostavat työelämän vaativuuden ja työmarkkinoilla vallitse-

van epävarmuuden pohtiessaan mahdollisuuksiaan eri opintoaloille ja työpaikkoihin. Huolta kannetaan opintojen vaativuudesta ja omien voimavarojen riittävyydestä. Asenteet työtä ja opiskelua kohtaan ovat myönteisiä: vain harva jättäytyisi työelämän ulkopuolelle, vaikka yhteiskunta tekisi sen mahdolliseksi. Unelmien työpaikkaa nuoret kuvailevat ennen kaikkea laatu- ja koulutustasosta. Nuorille työelämässä tärkeitä asioita ovat hyvä työyhteisö, yhteishenki, ilmapiiri ja mukavat työkaverit. Nuoret haluavat löytää koulutustaan, osaamistaan ja kokemustaan vastaavan työn. Työn täytyy tarjota mielekkäitä ja monipuolisia haasteita ja olla joustavaa. Uralla eteneminen, kehitymis- ja koulutusmahdollisuudet sekä oikeudenmukainen esimiestyö nähdään tärkeinä. Nuoret kaipaavat kohtuullista tai riittävää, eivät niinkään suurta palkkaa. (Salovaara 2012.) Työtä tehdään asioiden saavuttamiseksi, eikä se saisi hallita koko elämää. Nuorten mielestä hyvä työelämä paitsi varmistaa toimeentulon, myös mahdollistaa harrastamisen, matkustelun ja perheen perustamisen. (Lauren et al. 2012.)

Työn kansainvälisyys on merkityksellistä vain pienelle osalle nuorista. Samoin yrittäjyys jakaa mielipiteitä. Vaikka nuorten suuri enemmistö suhtautuu yrittäjyyteen myönteisesti, vain pieni osa suunnittelee itse yrittäjäksi ryhtymistä. Nuoret ovat tutkimuksen mukaan turvallisuushakuisia ja kaihtavat riskejä. Varsinaisesta yrityksen perustamiseen liittyvistä toimenpiteistä nuorilla ei ole kovin selkeää näkemystä (Lauren et al. 2012). Itä-Suomen nuorisopuntari-kyselyn tulosten mukaan 15-25 -vuotiaista itäsuomalaisista nuorista joka neljäs (26%) pitää ainakin jossain määrin mahdollisena yrittäjäksi ryhtymistä. Vastaavasti noin joka viides (18%) ei koe yrittäjäksi ryhtymistä lainkaan kiinnostavana. (Itä-suomen nuorisopuntari 2012.) Yhteenvetona voidaankin sanoa, että nuorten halu tehdä töitä ei ole muuttunut. Sen sijaan odotukset työelämää ja johtamista kohtaan sekä tavat tehdä työtä ovat. Vesterinen & Suutarinen (2011) kärjistävät, että vuoden 1980- jälkeellä ns. y-sukupolvella on aika lailla eriävät työelämäarvot ja -asenteet kuin edeltävillä sukupolvilla. Työn tulee tuottaa merkityksiä oman minän rakentamiselle ja vanhat johtamisen mallit kyseenalaistetaan. Nuorten työmotiivit nousevat itsestä käsin, ja odotukset ja vaatimukset työtä ja työnantajia kohtaan ovat suuremmat kuin aiemmin. Osalla nuorista työelämä liittyy kokonaisvaltaisesti elämän suunnitteluun ja elämäntyyliin. Nämä nuoret sukkuloivat joustavasti työn, opiskelun ja patkätöiden välillä ja rakentavat omaa polkuaan yksilöllisesti. Toisilla nuorilla työelämään kiinni pääseminen taas on hyvin vaikeaa.

Sukupolvet suomalaisessa työelämässä - luonteenomaisia piirteitä

Sodan jälkeisten suurten ikäluokkien sukupolvi (1946-1964 syntyneet): Edistys ja koulutususkon, kasvuhakuisuus, suhteellisen vakaat työurat, televisiosukupolvi, viimeinen massatuotantomallin sukupolvi.

X-sukupolvi (1965 - 1976 syntyneet): Edistys- ja koulutususkon rapautuminen, katkonaisemmat työurat, ensimmäinen tietokone- ja internetsukupolvi, 1990-luvun lamasta työuransa alussa kärsinyt sukupolvi.

Y-sukupolvi (1977 - 1997 syntyneet): Vapaudentalu, yksilöllisyys, mielihyvän etsintä, kärsimättömyys, vaatavuus, arvoherkkyys, uudenlainen (osin digitaalisiperustainen) sosiaalisuus, yhteistyökykyisyys ja neuvottelevuus, uudella tavalla sukupolven sisäisesti polarisoitunut ja jakautunut, innovatiivisuus, vuorovai- kuttaisen internetin sukupolvi, pelaajasukupolvi.

Z-sukupolvi (1998 jälkeen syntyneet): Konnektiivisuus, syntynyt ja elänyt ensimmäiset vuotensa murroskaudella (nykyisten yhteiskunnallisten haasteiden keskellä).

Vanhempien sukupolvien eläköityessä uudet sukupolvet ottavat työelämän haltuunsa ja muovaavat sitä omanlaisekseen. Vuonna 2030 70 prosenttia Suomen työvoimasta kuuluu Y- ja Z-sukupolviin (Alasoini et al. 2012).

5. Pohdintaa

Käynnissä oleva työelämän murros tunkeutuu kaikille elämänoille tapahtuen kolmella tasolla: kulttuurisena muutoksena, elinkeinorakenteen muutoksena sekä oppimisen ja koulutuksen muutoksena. Työelämän sirpaloituminen ja ihmisten työurien mosaiikkimaistuminen vaativat vanhojen hierarkkisten rajojen purkamista esimerkiksi koulutuksen ja työn, työn ja työttömyyden sekä työn ja eläkkeen välillä. Rakenteet muuttuvat hitaasti, yksilöt paljon nopeammin. Yksilöillä onkin paljon hyödyntämätöntä osaamispotentiaalia, jota byrokraattiset rakenteet ja vanhan aikaiset johtamisen tavat eivät kykene valjastamaan työelämän ja sen toimijoiden hyödyksi.

Tulevaisuuden työssä osaamistarpeet muuttuvat ja mukana pysyminen vaatii jatkuvaa oman osaamisen ylläpitoa. Oppiminen kestää koko elämän ajan. Uudenlaiseen työelämään valmistautumiseen tarvitaan uudenlaisia opetusmetodeja. Ihmiset oppivat jatkuvasti ja kaikkialla, eikä oppiminen tapahdu enää pelkästään muodollisen koulutuksen keinoin. Myös opetusmenetelmissä siirrytään ohjauksellisempaan ja valmentavampaan suuntaan.

Työn murroksen mukana muuttuu myös johtaminen ja esimiestyö. Perinteisistä johtajista tulee pikemmin mahdollistajia ja edellytysten luoja. Myös työntekijät ja heidän suhteensa työhön muuttuvat. Siirryttäessä informaatioyhteiskunnasta merkitys yhteiskuntaan ihmiset etsivät mielekästä ja merkityksellistä työtä, jossa he voivat toteuttaa itse laatimaansa hyvän elämän käsikirjoitusta.

Työn murros nostaa esiin myös uhkakuvia: Uuden työelämän houkuttelevat ja valintoja korostavat puolet eivät ole kaikkien saatavilla. Aiheuttaako tämä entistä suurempaa polarisaatiota työmarkkinoilla, ja jakautuuko tulevaisuuden työelämä yhä selkeämmin voittajiin ja häviäjiin? On myös odotettavissa, että perinteisten, selkeästi määriteltyjen ammattien kadotessa työntekijöitä uhkaa jääminen profiilittomiksi, tehtävästä toiseen ajautuviksi generalisteiksi. Kun samalla yksilön vastuu omista valinnoistaan kasvaa ja valinnoista tulee siten pakkorakoa, oman ammatti-identiteetin luomisesta ja oman paikkansa löytämisestä työelämässä muodostuu monelle ylitsempääsemättömiä haasteita.

Etelä-Savon työpaikat muuttuvat väijäämättä vuoteen 2025 mennessä ja rakennemuutos vie työpaikkoja esityisesti perinteisesti vahvoilta teollisuudenaloilta. Kuitenkin ajatukset voidaan kääntää siihen, että jo olemassa olevalle vahvalle eri toimialojen osaamisperustalle maakunnassa on hyvä rakentaa kokonaan uudenlaisia tuotteita ja palveluita. Ajattelutavan muutos mahdollistaisi myös sen, että erilaiset ongelmat ja uhkakuvat voitaisiin nähdä enemmänkin liiketoimintamahdollisuuksina. Luovan osaamisen tuomaa lisäarvoa ja uudenlaisia ajattelutapoja tulisi hyödyntää kaikkien toimialojen toiminnassa. Siten Etelä-Savossa voi toimia vuonna 2025 uusia yrityksiä ja uudenlaisia organisaatiotyyppisiä, jotka tuottavat uutta teknologiaa, uusia innovaatioita ja uusia vastauksia markkinoiden kilpailuun.

Esimerkiksi maakunnan ikääntyvä väestö on alueen kehitystä ehkä voimakkaimmin leimaava piirre. Etelä-Savon yksi tulevaisuuden vahva osaamisalue voisikin olla ikääntyvien palvelut sekä hyvinvointipalvelut, joista voisi myös syntyä vientituotteita.

Nuoret on kasvatettava ja sosiaalistettava siihen ajatukseen, että Etelä-Savo voi olla heille hyvä paikka, ja heille tulee luoda mahdollisuuksia asua ja tehdä töitä täällä. Eteläsavolaiset voivat valinnoillaan ja rakaisullaan vaikuttaa siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu ja millaisia työpaikkoja täällä vuonna 2025 on olemassa. On ensiarvoisen tärkeää, että pohditaan myös sitä, mihin suuntaan halutaan mennä, ei pelkästään sitä, mikä todennäköinen kehityskulku on.

Kuva: Stock.XHNG

Lähteet

- Alasoini, T., Järvensivu, A. & Mäkitalo, J. (2012) Suomen työelämä vuonna 2030 Miten ja miksi se on toisennäköinen kuin tällä hetkellä? TEM raportteja 14.
- Castells, M. (1996) The Rise of the Network Society. The Information Age: Economy, Society and Culture Vol. I. Oxford, UK. Blackwell.
- Etelä-Savon maakuntaohjelma 2011 – 2014 (2010). Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 103.
- Pajarinen, M. & Rouvinen, P (2013) Computerization Threatens One Thid of Finnish Employment. ETLA muistio 22. Luettavissa sähköisenä osoitteessa: <http://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Muistio-Brief-22.pdf> esavoennakoi.fi. Etelä-Savon tilasto- ja ennakoointiportaali.
- Halava, I & Pantzar, M. (2010) Kuluttajakansalaiset tulevat! Miksi työn johtaminen muuttuu? Yliopistopaino. Helsinki.
- Heinonen, S., Ruotsalainen, J & Kurki, S. (2012) Luova tulevaisuustila ja tulevaisuuden osaamisen ennakointi. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen julkaisuja 4.
- Hienonen, K. (2011) Maaseutu tulevaisuuden merkitysyhteiskunnassa. Trendianalyysi. Sitran selvityksiä 52.
- Hiiltunen, E. (2012) Matkaopas tulevaisuuteen. Helsinki. Talentum.
- Itä- ja Pohjois-Suomi ohjelman muisto. Katse pohjoiseen. 13.6.2012.
- Itä-Suomen Nuorisopuntari. Yrittäjyys - unelma vai riskibisnes? (2012) Mikkelin ammattikorkeakoulu / Juvenia.
- Lauren, K. & Tenhunen-Ruotsalainen, L & Väisänen, K. (toim.) (2012) Nuoret ja työelämä – kaksi eri maailmaa? Kirjapaino Kopijyvä Oy.
- Luovan talouden trendit. Prezi-esitys. Saatavilla [www-muodossa: http://prezi.com/I05xj0lj2wu0/luovan-talouden-trendit/](http://prezi.com/I05xj0lj2wu0/luovan-talouden-trendit/)
- Minä ja kotiseutu. Itä-suomen nuorisopuntari 2010. (2011). Mikkelin ammattikorkeakoulun julkaisuja.
- Nuorista Suomessa 2010 (2010) Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n tutkimuskooste. Newprint.
- Nuorten paneeli 2011 – Nuoret ovat nykypäivä ja tulevaisuus (2011) Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n raportteja.
- Nyyssölä, K. & Pajala, S. (1999) Nuorten työura. Koulutuksesta työelämään siirtyminen ja huono-osaisuus. Gaudeamus. Tampere.
- Oivallus-hankkeen loppuraportti (2011) Elinkeinoelämän keskusliiton julkaisuja.
- Oxford Martin School (2013), Carl Benedikt Frey and Michael A. Osborne: THE FUTURE OF EMPLOYMENT: HOW SUSCEPTIBLE ARE JOBS TO COMPUTERISATION? Tutkimus luettavissa sähköisessä muodossa osoitteessa: http://www.futuretech.ox.ac.uk/sites/fut_retech.ox.ac.uk/files/The_Future_of_Employment_OMS_Working_Paper_1.pdf
- Peräkorpä, U. & Salmi, S. (2009) Uusi Paradigma – Mun juttu! Mun tulevaisuus! Nuorisokyselyraportti. Joensuun yliopisto, Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus.
- Salovaara, R. (2012) Millaisessa kunnassa haluan asua? Kyselytutkimuksen raportti 18.7.2012. Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n julkaisuja. Helsinki.
- Seppänen, E. (2008) Nuorten tulevaisuuskuvat .Sitran raportteja. Helsinki.
- TEM Trendwiki - heikkojen signaalien keräämisen työkalu www.trendwiki.fi
- Vesterinen, P-L. & Suutarinen, M. (toim.) (2011) Y-sukupolvi työ(elämä)ssä. JTO johtamistaidon opisto. Helsinki.
- Yle Uutiset (2013): Asiantuntijat: Nämä ovat sosiaalisen median trendit vuonna 2014. Artikkelä luettavissa osoitteessa: http://yle.fi/uutiset/asiantuntijat_nama_ovat_sosiaalisen_median_trendit_vuonna_2014/7028857

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 15/2014				
Vastuualue Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri				
Tekijät Hanna Kautiainen Anne Kokkonen		Julkaisu-aika Helmikuu 2014		
		Kustantaja /Julkaisija Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja / toimeksiantaja TENHO-hanke		
Julkaisun nimi Etelä-Savon työt 2025 Tulevaisuuden trendit ja heikot signaalit				
Tiivistelmä Etelä-Savon ELY-keskuksen TENHO-hankkeen projektissa "Etelä-Savon työt 2025" jäsenettiin työelämän yleisiä muutossuuntia sekä pohdittiin sitä, miten muutokset tulevat näkymään Etelä-Savossa. Käynnissä oleva työelämän murros heijastuu kolmella tasolla: kulttuurisena muutoksena, rakennemuutoksena sekä oppimisen muutoksena. Muutoksuunat aiheuttavat sen, että vuoteen 2025 mennessä osa nykyisistä töistä katoaa ja kokonaan uusia töitä syntyy entisten rajapinnoille. Työelämä pirstaloituu, ihmisten työurat mosaiikkimaistuvat ja ammattien sisällöt, työtehtävien sisällöt ja osaamistarpeet muuttuvat nykyisestä. Etelä-Savon perinteisesti vahvoja ja työllistäviä toimialoja ovat alkutuotanto, metsä, metalli ja palvelualat. Rakennemuutoksen ennakoidaan vievän työpaikkoja erityisesti teollisuudenaloilta. Toimialojen olemassa olevalle vahvalle osaamisperustalle voidaan kuitenkin rakentaa kokonaan uudenlaisia tuotteita, palveluita ja innovaatiota. Luova talous läpileikkaa kaikkia toimialoja: perinteiset toimialat kehittyvät ja niiden sisällöt muuttuvat toisiinsa linkittyen. Projektin tarkoituksena oli tuottaa tietoa aluekehittämisen tueksi. Signaalien keräämisessä käytettiin apuna Työ- ja elinkeinoministeriön Trendwiki-työkalua, mikä on toimintaympäristöä koskevien muutossignaalien keruuta ja analysointia varten rakennettu verkossa toimiva ohjelmisto. Trendwiki on käyttäjälähtöinen sosiaalisen median sovellus, jonka toiminta perustuu käyttäjien sinne syöttämiin signaaleihin ja näiden analysointiin. Aineiston keräämisestä ja analysoimisesta vastasivat Etelä-Savon ELY-keskuksen TENHO- hankkeen ennakoitiasiantuntijat.				
Asiasanat (YSA:n mukaan) Etelä-Savo, aluekehitys, tulevaisuus, työelämä, rakennemuutos				
ISBN (Painettu)	ISBN (PDF) 978-952-257-982-9	ISSN-L 2242-281 Î	ISSN (painettu)	ISSN (verkkopainettu) 2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-982-9		Kieli Suomi
				Sivumäärä 26
Julkaisun tilaukset Julkaisu on ladattavissa ylläolevista www-osoitteista.				
Kustannuspaikka ja -aika Mikkeli helmikuu 2014			Painotalo	

Millaisia ovat Etelä-Savon työt vuonna 2025?

Käynnissä oleva työelämän suuri murros aiheuttaa sen, että vuoteen 2025 mennessä osa nykyisistä töistä katoaa ja uusia syntyy entisten rajapinnoille. Etelä-Savon ELY-keskuksen TENHO-hankkeen Trendwiki-projektissa ”Etelä-Savon työt 2025” jäsenettiin työelämän yleisiä muutossuuntia sekä pohdittiin sitä, miten muutokset näkyvät Etelä-Savon alueella.

RAPORTTEJA 15/2014
ETELÄ-SAVON TYÖT 2025
TULEVAISUUDEN TRENDIT JA HEIKOT SIGNAALIT

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-257-982-9 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-982-9

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto